Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov.

Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale av.

Office of publication: 2657 So. Lawndale ave. Telephone: Lawndale 4635.

LETO—YEAR XIV. Cena lista je $5.00. Entered as second-class matter January 28, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Chicago, Ill., sobota, 23. julija (July 23) 1921. Subscription $5.00 Yearly. ŠTEV.—NUMBER 169.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

27 ČLOVEŠKIH ŽIVLJENJ JE BILO IZGUBLJENIH.

TAKO IZGLEDAJO "PRIJATELJSKI ODNOŠAJI" MED RUDARJI IN PODJETNIKI V ZAPADNI VIRGINIJI.

Podjetnik Olmstead je tajil, da so podjetniki nastavili profesijonalne pretepače.

Washington, D. C. — (Feder. Press.) — Baileyju, superintendentu Portsmouth Solway Coal kompanije, članu podjetniške organizacije Operator's Asociation of the Williamson Field, je popolnoma neznano, da so bili na williamskem premogovem polju delovni delavski vohuni, ki je bil zaslišan pred senatnim odsekom.

Osebno mogoče res ni bilo znano Baileyju, kaj je počelo petnajst detektivov Baldwin-Feltzove agencije, ki so bili delovni v okraju Mingu proti organizaciji, odkar je pričela stavka lani v juliju. Ali rudarji so pripravljeni, da privedejo priče, da so bili rudniški ravnatelji in podjetniška organizacija prav dobro podučeni o vohunu, ki je bil na delu v Baileyjovem rudniku. Ravno tako lahko dokažejo, kakšno delo so opravljali drugi vohuni, kajti o tem govori dokument, ki je bil najden pri nekem detektivu Baldwin-Feltzove agencije, ubitem v matewanski bitki. Pravdnik Houston, ki zastopa rudarje, je dal imena teh vohunov zanesti v zapisnik.

Baileyjevemu pričanju je sledila dolga izjava, ki jo je čital Herry Olmstead, predsednik podjetniškega delavskega odbora, ki se je nanašala na odredbe, ki jih je podvzel po tridnevni bitki v bližini rudnika Portsmouth Solvay kompanije, da varuje 41 delavcev. Dejal je, da so bile njegove naredbe potrebne po bitki ob reki Tugker se je med delavci, ženami in otroci pojavila velika nervoznost. Izjavil je, da je kupil strojnico Browningovega sistema, dva krvna psa in 120 pušk, ki jih je razdelil med 416 delavcev, da so bili vsi oboroženi. Iz tega so senatorji lahko sklepali, da je bilo 296 delavcev v rudniku že oboroženih.

"Lahko bi imeli unijo, če bi jo hoteli," je nadaljeval Olmstead, "toda jaz sem jim zaupal, ko sem jim izročil te puške, da ostanejo lojalni kompaniji. Kolikor je meni znano, se ni še nobeden pridružil uniji."

Podjetniki so povzročili, da je prišel v Washington kot priča kapitan J. R. Brookus, zapovednik državne policije in o katerem pravijo rudarji, da je najbolj brutalen in surov človek v vsem okraju. Po izjavi Olmsteada je Brookus napravil lani red in mir poleti, ko je nanovačil 780 prostovoljcev za državno policijo, poleg je pa imel še deputijske šerife in konstablerje.

Podjetniki so branili svoje stališče s tem, da so senatnemu odseku predložili peticijo, ki jo je podpisalo 4,931 rudarjev z williamsonskega premogovega polja, v kateri pravijo, da ne marajo biti člani rudarske organizacije U. M. W. of A. Vseh rudarjev je bilo takrat zaposljenih 5,200.

S pravim sardoničnim usmevom okoli usten je Olmstead pohvalil delavstvo za premogovniške podjetnike, "da se ni noben delavec branil podpisati peticije, ki je bil vprašan, če jo podpiše.

John Quincy Adams je nekoč v zbornici predložil kot potezo proti gentlemanstvu na jugu, peticijo sužnjev za odpravo sužnosti. In noben sužanj se ni branil podpisati peticije. Kajti posledice odpora je bilo lahko uganiti.

"Premogovniški podjetniki ne mislijo odpraviti razmer, ki postoje med njimi in delavci, ki so bile ves čas prijateljske in tako zadovoljive, da so preprečile vsak nemir ali pa suspenzijo dela," je

(Dalje na 3. strani).

POLICAJI SO TUDI ČLANI TAJNE ORGANIZACIJE KUKLUKSKLAN.

Oklahoma City, Okla. — Tukajšnji župan John C. Walton je s pomočjo svojih tajnih detektivov odkril, da je polovica policajev v Oklahoma Cityju v tajni organizaciji Kuklukslan, ki počenja brutalna nasilstva v južnih državah. Župan je takoj ukazal policijskemu šefu, da mora odsloviti vse policaje, ki takoj ne izstopijo iz tajne organizacije.

DRAŠKOVIČ USTRELJEN V DELNICAH NA HRVAŠKEM.

Jugoslovanski minister "unutarnjih poslova", avtor famozne "obznane", je mrtev.

ATENTATOR JE V ZAPORU.

Belgrad, 22. jul. — Minister za notranje stvari Draškovič je bil včeraj ustreljen na smrt v Delnicah, velikem trgu na Hrvaškem. Njegov napadalec, mlad komunist, je bil na mestu prijet in odveden v zapor. V vladnih krogih in med pristaši vlade je veliko razburjenje. Pričakuje se nova, poostrena kampanja proti komunistom.

(V včerajšnjem poročilu je bilo rečeno, da je atentator doma iz Bosne. Draškovič je bil minister skoraj od začetka združene jugoslovanske države in je izdal znano "obznano" v zadnjem decembru, s katero je bilo prepovedano vsako gibanje komunistične stranke v Jugoslaviji.)

KONGRESNA SKUPINA JE SPREJELA COLNINSKO PREDLOGO.

Washington, D. C. — Fordneyjeva colninska predloga je bila sprejeta v zbornici z 28 glasovi proti 127. Prosti uvoznine so obdelan les, živalske kože, usnje, čevlji, olje in bombaž.

Sedem republikancev je glasovalo proti, sedem demokratov pa za colninsko predlogo.

Predloga bo zdaj predložena senatu.

Zborničnl odsek bo zdaj pričel izdelovati davčno predlogo. Ako davčna predloga preje pride pred senat, predno bo odglasovano o colninski predlogi, pride davčna predloga takoj na dnevni red, colninska predloga bo pa morala čakati.

Z davčno predlogo pa ne pojde najbrž tako hitro, ker še zdaj niso na jasno, kakšen davek naj nadomesti dohodninski davek. Privatni bizniški interesi zagovarjajo princip, da se naloži davek na konzum, češ, da bodo vsi enako obdavčeni, dasiravno je dokazana reč, da bi tak davek najbolj zadel ljudstvo, miljonarji bi sevpa smejali v pest. Drugi priporočajo, da se obdavči zemljiščna vrednost od deset tisoč dolarjev naprej, ker bi ta davek plačevali taki ljudje, ki ga lahko plačajo in bi ne zadel delavcev in farmarjev.

ŠTIRI DNI V VODNJAKU.

Kansas City, Kans. — Ko se je 29-letni Roy McMiller vračal domov, je padel v zapuščen vodnjak, v katerem je prebil štiri dni, dokler dva zamorska dečka nista slišala njegovih klicev na pomoč. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je postal deliričen. Vodnjak je globok dvajset čevljev.

17 IN POL URE IZ PENSACOLE V CHICAGO.

Chicago, Ill. — Lajtnant R. P. Applegate in J. T. Milliken sta napravila pot v letalu iz Pensacole v Chicago v sedemnajst urah in pol. To je namreč čas, ki sta ga vporabila v zraku. Na potu sta se ustavila v New Orleansu, kjer sta izvršila majhna popravila na letalu.

ČE KDO DRUGE LOVI, SE VČASIH SAM VJAME.

O RESNIČNOSTI TE PRILOVICE SE JE PREPRIČAL DRŽAVNI NEWYORŠKI SENATOR LUSK.

Prejel ni denarja iz korupcijskega sklada, ampak poklonjene so mu bile samo smodka in druge malenkosti.

New York, N. Y. — Mestni in državni uradniki brcajo v mreži, ki postaja vedno bolj politična, kolikor bolj se preiskujejo obtožbe radi vporabe korupcijskega sklada, ki je bil uporabljen, da se porine skozi legislaturno zasedanje predloga v interesu detektivov, poznana pod imenom "Detective Division Bill", da so mestni detektivi nesli s sabo deset tisoč dolarjev v Albany z namenom, da bo predloga tem hitreje in zanesljivejše sprejeta, po kateri se poviša mezda detektivom, njih službe pa trajalo za dobo njih življenja, povzroča, da senator Clayton R. Lusk, glasovit lovec krivovercev, postaja vedno bolj glasovit.

Bil je Lusk, ki je tako spretno manevriral s predlogo, da je hitro plavala skozi legislaturo. Lusk je član takozvanega Meyerjevega odseka, ki je imel nalogo, da preišče poslovanje raznih newyorških mestnih departmentov. Zdaj je pa David Hirshfield, mestni računski komisar, zahteval, da se tudi on preišče. Hirshfield je oprezen in ne trdi, da sumi, da je Lusk v kakšni zvezi s korupcijskim skladom, toda on opominja predsednika Meyerjeve odseka, da je bil denar korupcijskega sklada tako vporabljen, da vpliva na zakonodajo na tak način, ki je v protislovju s kazenskim zakonikom in da državna pravdnika v Albanyju in New Yorku lahko nastopita proti taki vporabi.

Dognalo se je, da je izginil zapisnik seje detektivskega društva "Detection Endowment Association" z dne 25. marca, na kateri je bila predloga odobrena, ko je Hirshfield preiskal knjige detektivskega društva. Trije detektivi, ki so imeli opraviti s stvarjo, so bili že premeščeni v nižji razred. Nekateri pravijo, da je Lusk zagovarjal predlogo, da tako izkaže hvaležnost detektivom za službo, ki so jo izvršili pri lovu na "rdečkarje".

Koliko znanja imajo ti detektivi, ki so pomagali loviti "rdečkarje", je razvideti iz vprašanj, ki jih je Hirshfeld zastavil aktivnemu detektivskemu saržentu Edward F. McAuliffu:

"Ali veste, kaj je državna legislatura?"

"Ne. Mislim da je za to tukaj, da sprejema postave."

"Ali ne veste, kako je sestavljena legislatura?"

"Ne."

"Ali veste, zakaj so izvoljeni zakonodajci?"

"Da. Zbornica pregleda postave in senat jih pa sprejme."

Dalje je rekel ta varuh postave, da on stvar tako razume," da je zbornica za mesto, senat pa za državo."

Deset tisoč dolarjev je bilo izročenih "Jack" Kleistu, parlamentarnemu zakulisniku, ki je že skozi več let poznan v več glavnih mestih. Po izjavi detektivov je bil legislativni agent. Izjavili so, da je vrnil štiri tisoč dolarjev, ko je župan Hylan vetiral predlogo. Ali slišijo se glasovi, da je bilo še dvajset tisoč dolarjev, da se namaže z njimi pot skozi legislaturo.

Nak, senator Lusk ni prejel nobenega denarja iz korupcijskega sklada, ampak sprejel je dve škatlji smodk, košarico cvetlic, prazno listnico in prazno držalo s peresom, ki ima nabiralnik za črnilo. Njegova soproga je sprejela eno skupino srebrne posode. Tako je sam izpovedal Meyerjevemu odseku, ko je bil vprašan, kaj je z njim, da se je tako ogrevai za detektivsko predlogo.

Iz zaslišb, ki so bile izvršene dozdaj, se zdi, da je Lusk hotel nagraditi detektive, ker so mu pomagali strašiti ljudi z "rdečim" parkijem.

100,000 BREPOSELNIH BIVŠIH VOJAKOV V NEW YORKU

New York, N. Y. — Kapitan Elton, adjutant-general Veteranov svetovne vojne, je izdal apel na vse krajevne podružnice te organizacije, da naj kooperirajo z vodstvom za dobavo dela bivšim vojakom. Elton izjavlja, da je več ko 100,000 bivših vojakov brez dela samo v mestu New Yorku.

ANGLIJA OBDRŽI NAJVEČJO MORNARICO.

Gradnja velikih bojnih ladij se bo nadaljevala kljub razorožitveni konferenci.

IZJAVA LLOYDA GEORGA V ZBORNICI.

London, 22. jul. — Ministrski predsednik Lloyd George je včeraj izjavil v nižji zbornici, da Anglija bo nadaljevala gradnjo velikih bojnih ladij, čeprav se napovedana konferenca v Washingtonu izreče za omejitev bojnih mornaric.

Pred nekaj dnevi so britski militaristi in navalisti zagnali krik, da je vlada ustavila konstrukcijo štirih velikih drednatk, ki so zdaj v delu na podlagi letošnjega mornariškega programa, in vsledtega so mnogi poslanci sprejeli včeraj Lloyda Geora z ostrimi interpelacijami, kaj je na tem resnice. George je odgovoril, da ni nič res in da bo vlada nadaljevala z gradnjo dredntk.

Avstralski ministrski predsednik Hughes je istočasno dejal pred Ameriškim Luncheon klubom v Londonu, da Združene države se morajo sporazumeti z Japonsko glede zmanjšanja tekme v gradnji bojnih ladij; ako se to ne zgodi, bo Velika Britanija obdržala svojo pozicijo kot prva svetovna pomorska sila in bo čuvala svoje interese v Pacifiku. Rekel je tudi, da Avstralija bo čez sto let ravno tako močna in velika sila kakor so danes Združene države. Po njegovem mnenju bo konferenca v Washingtonu brez uspeha, ako Amerika ne pripozna, da ima Anglija svoje špecijelne interese v Pacifiku in ravno tako jih ima Japonska. Britska mornarica je ohranila Avstralijo. Amerika, Velika Britanija in Japonska se morajo absolutno sporazumeti glede na svoje interese, če hočejo kaj doseči z razoroženjem, je dejal Hughes.

Washington, D. C., 22. jul. — Japonska bi rada, da se razorožitvena konferenca odloži do prihodnje spomladi. Enako željo imajo tudi ministrski predsedniki britskih dominijev, posebno Avstralije in Nove Zelandije, ki morajo biti v jeseni doma, ko zborujejo njihovi parlamenti, radi bi pa bili na konferenci. Hardingova administracija želi, da se konferenca otvori v novembru, uvažuje pa željo britskih premirjev, katerih navzočnost je potrebna, in vsledtega bo konferenca najbrž odložena na spomlad.

Harding je proti temu, da se ne bi razpravljalo na konferenci o vprašanju Šantunga in Japa kakor zahteva Japonska. Razpravljati se mora o vseh vprašanjih, ki se tičejo Pacifika in daljnega vzhoda.

Tokijo, 20. jul. — Vikont Kato, voditelj opozicije proti vladi, je rekel danes v intervjuvu, da vladna kriza ni tako resna zaradi nameravane konference v Washingtonu. Japonska mora zaupati Ameriki — je dejal — in dvoma ni, da se ne bi upoštevale njene pravične želje na konferenci. Japonska vlada bo aranžirala posebni parnik, ki povede japonske delegate na konferenco v Ameriko.

ŽUPANOVA TRMOGLAVOST JE TUDI DRAGA REČ.

ODPUŠČENI MESTNI POMETAČI TOŽIJO MESTO ZA PET MILJONOV.

Mesdo zahtevajo za izvršeno čezurno delo.

New York, N. Y. — Mogoče se newyorškemu županu vendar zasveti v glavi, da je napravil veliko neumnost, ker je odpustil par sto organiziranih cestnih pometačev, ker niso neko nedeljo zadnje zime prišli kidati sneg. Pometači so mislili, da se stvar izravna izlepa, ali župan ni hotel ničesar slišati o kakšni poravnavi. Zdaj so ti cestni pometači po svojih pravnih zastopnikih vložili tožbo, da se jim izplača mezda za izvršeno čezurno delo. Ta mezda znaša okoli pet miljonov dolarjev. Tožba bo vložena na podlagi sekcije 1 in 2 poglavja 385 postave iz.za leta 1870, ki določa, da dnevni delavnik znaša le osem ur. Ta odredba velja za vse delavce, rokodelce, ki delajo za municijalne korporacije, posebno pa za cestne pometače in voznike, nastavljene pri departmentu za čiščenje mestnih ulic.

Pravne korake je podvzela tvrdka Speiser & Speiser v interesu John J. McMahona in drugih delavcev, ki so mu izročili svoje tirjatve. Delavci zahtevajo, da se jim izplača mezda za čezurno delo, ki so ga izvršili kot cestni pometači, za katerega pa niso še prejeli odškodnine.

Tako se je bat, s katerim je hotel župan oplaziti cestne pometače, spremenil v bumerang, ki udari

DIRINDAJ MED GUVERNERJEM IN DRŽAVNIM PROKURATORJEM SE NADALJUJE.

Kaj stori governer?

Springfield, Ill. — Državni prokurator Brundage je dosegel svoje, da je bila dvignjena obtožnica proti governerju Smallu. Kaj se zgodi zdaj? Ali bo governer aretiran?

Pravniki, ki so na strani državnega prokuratorja, menijo, da ima sodišče pravico izdati tiralnice proti governerju. Drugi pravdniki pa odločno izjavljajo, da sodišče nima najmanjše pravice izdati tiralnice proti Smallu, dokler je governer ali če ga legislatura ne izroči sodišču, dokler je governer. Ako se prizna, da ima sodnik pravico izdati proti najvišjemu uradniku države tiralnico, pravijo ti pravdniki, tedaj so pogažene pravice legislature, najvišje oblasti v državi. Legislatura ima moč, da governerja obtoži, če je kaj zagrešil ob času njegovega uradovanja, če je bil pregrešek je preje izvršen, pa leigislatura lahko izroči sodišču, če je prepričana, da je to najboljši korak, ki lahko izvrši v taki zadevi. Če pa legislatura odkloni izročitev governerja sodišču, tedaj morajo čakati, da njegova službena doba poteče, da se obtoži in privede pred sodišče kot vsak drug državljan.

Pravdniki pravijo, da gre v Smallovi aferi za važne pravice legislature. Če se aretira governer brez privoljenja legislature, tedaj ima sodišče večjo moč kot legislatura, kar pa ni nikjer zapisano v ustavi. Po vsem svetu, v katerih je uveden demokratičen parlamentarizem, ima zakonodajna zbornica najvišjo oblast. Če bi to ne bila resnica, bi lahko najvišjega eksekutivnega uradnika obtožil državni pravdnik in sodišče bi ga dalo pritirati predse, nikakor bi pa zbornica ne imela pravice do obtožbe in obsodbe.

Kaj stori governer Small je seveda uganka. Slišijo se vsakovrstne govorice, velebizniško časopisje je pa razdeljeno in hujska.

RUSIJA PROTESTIRA, KER NI BILA POVABLJENA NA KONFERENCO.

London, 22. jul. — Britsko zunanjo ministrstvo je prejelo dolgo noto iz Moskve, ki vsebuje protest Čičerina, komisarja vnanjih zadev sovjetske vlade, ker ni bila Sovjetska Rusija povabljena na razorožitvena konferenco v Washington. Čičerin pravi, da bo Rusija razglasila vse zaključke konference neveljavnim, ako se narede brez nje.

TAJNA POGODBA MED POLJAKI IN FRANCOZI.

Poljaki so dali francoskim kapitalistom izkoriščanje šleskih rudnikov.

SPOR Z ANGLIJO ŠE NI PORAVNAN.

London, 22. jul. — Iz Rima javljajo, da je varšavski poročevalec rimskega lista "Il Paese" odkril tajno pogodbo med Poljsko in Francijo, ki se nanaša na militaristično in gospodarsko politiko v Gornji Šleziji. Ta pogodba je vzrok, da je Francija v konfliktu z Anglijo in da podpira poljsko vstaško gibanje.

Pogodba določa — pravi omenjeni poročevalec — da Poljska vzdržuje armado 600,000 mož in Francija ji plača dnevno zlat frank za vsakega moža. Ako se Franciji posreči, da izvojuje Gornjo Šlezijo za Poljsko, tedaj Poljska izroči Franciji pravice izkoriščanja vseh rudnikov v Plesu in Rybniku in vrhutega ji odstopi 40 odstotkov vsega kapitala v tamkajšnjih industrijah v Gornji Šleziji.

Spor med Anglijo in Francijo zaradi pojačanja ententnih čet v Gornji Šleziji še ni končan. Lloyd George je včeraj dejal v parlamentu, da šlesko vprašanje ni tako nujno in da lahko počaka seje vrhovnega sveta, toda datum seje še ni določen. Ko je bil George vprašan, dali je v ententi sporazum glede Gornje Šlezije, je molčal. Z molkom je seveda priznal, da ni sporazuma.

Pariz, 22. jul. — Francoski vladni krogi so zelo nervozni vsled poteka pogajanj z Anglijo zaradi pojačanja čet v Šleziji. Anglija zahteva, da se vrši seja vrhovnega sveta, ki naj reši gornješleski problem. Francija pa zahteva, da se najprvo pošljejo sveže ententne čete v Šlezijo in seja se naj vrši enkrat v avgustu. Anglija je proti pošiljanju čet, Francija pa grozi, da pošlje svoje čete brez ozira na druge zaveznike. Italija podpira Anglijo.

"Echo de Paris" zopet hujska, da Francija okupira kotlino Ruhr, ako se v Nemčiji pokaže najmanjše znamenje za oboroženo skelijo proti Poljakom. Hujskanje tega lista je seveda inspirirano od višjih krogov.

Francoski diplomatje še vedno upajo, da bo Amerika posredovala.

METEOR JE PADEL V TENNESSEEJU.

Chattanooga, Tenn. — V tukajšnji okolici je padel na zemljo meteor, ki tehta od pet do šest sto funtov. Šumenje, ki je prihajalo od meteorja, je bilo slišati pol milje daleč. Zarl se je globoko v zemljo.

PARNIK JE NASEDEL, MOŠTVO SE JE REŠILO.

Astoria, Ore. — Angleški parnik "Effingham" je nasedel v reki Kolumbiji na kleči pri Stelli. Parnik se je pogreznil, moštvo se je pa rešilo. Parnik je bil na potu na Angleško.

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo deloma oblačno in nestalno. Južnozapadni in zapadni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24. urah: najvišja 80, najnižja 72. Solnce izide ob 5:34, zaide ob 8:19.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) $5.00 na leto. $2.50 za pol leta in $1.25 za tri mesece; Chicago $6.50 na leto, $3.25 za pol leta, $1.55 za tri mesece, in za inozemstvo $8.00.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovenic National Benefit Society.

Owned by the Slovenic National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada $5 per year; Chicago $6.50, and foreign countries $8.00 per year.

Entered as second class matter June 21

Datum v oklepaju n. pr. (Junija 30-21) poleg vašega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

POLITIČEN UMOR V JUGOSLAVIJI.

Prav na kratko je sporočil brzojav, da je bil ustreljen jugoslovanski minister za notranje zadeve Draškovič in da je dejanje izvršil mlad bosanski komunist. Kako si naj tolmačimo ta čin?

Streli, ki so padli v Sarajevu in so ubili avstrijskega prestolonaslednika Ferdinanda in njegovo soprogo, so bili takorekoč prvi streli, ki so padli v svetovni vojni. Dejanje je bilo izvršeno v Bosni, ker je bivša avstro-ogrska vlada izkoriščala, tlačila in preganjala ljudstvo v Bosni in Hercegovini. Avstrijska vlada ni pozabila, da so streli v Sarajevu bili začetek svetovne vojne, ki je pomenila konec habsburške domene. Nobeno ljudstvo ni menda toliko pretrpelo v vojnem času, kot je ljudstvo v Bosni in Hercegovini. Avstrijske oblasti so odredile zajemanje talcev, ki so bili usmrčeni, če je bil izvršen, kakšen napad na vojaštvo ali oblastvene organe. V Bosni in Hercegovini so avstrijske oblasti obešale ljudstvo, kot obeša mesar klobase v dimnik. Čitatelji se mogoče še spominjajo slike, ki je bila priobčena v Prosveti v vojnem času in na kateri je stala cela vrsta vislic, na vislicah pa bosansko in hercegovsko ljudstvo, ki je bilo pripravljeno žrtvovati vse, da se Jugoslovani oproste habsburškega jarma in združijo v svobodni jugoslovanski državi.

Vojna je minila s porazom za habsburško avtokracijo in vse jugoslovansko ljudstvo je pričakovalo, da napočijo zanj novi in boljši časi. Pričakovalo je, da dobi država saj tako ustavo, v kateri bo uvedena politična enakopravnost in dana možnost, da se razvije gospodarstvo do take stopinje v kratkem času, da bo blagostanje uživalo vse ljudstvo.

Nič se ni zgodilo od tega. Politične enakopravnosti ni bilo, podlage za gospodarsko enakopravnosti še manj, ampak izdane so bile obznane, ki so del državljanov Jugoslavije postavljale izven zakona. Z drugimi besedami to pomeni, da stari avstrijski sistem ni le ostal, ampak je bil še poostren. In minister zunanjih zadev ni nič drugega kot žrtev tega sistema.

Atentat, ki je bil izvršen na ministra zunanjih zadev, ne bo spremenil tega sistema, ampak zagovorniki tega sistema ga bodo izrabili, da sistem še bolj poostre z novimi obznanami. Ta sistem ne bo padel preje, dokler se ljudstvo ne zaveda, da mora izvoliti poslancem može, ki so proti vsaki avtokraciji in zagovorniki prave demokracije, svobode, enakopravnosti in bratstva.

O atentatorju pravijo, da je komunist iz Bosne. Verjetno je, da je Bošnjak, če je komunist, bo pa treba počakati zanesljivejših vesti iz starega kraja. Zdaj je v modi, da se vsak atentator proglasi za komunista, kot je bilo nekoč v navadi, da je bil vsak nasilnik proglašen anarhistom.

Verjetno pa je, da je Bošnjak. Bošnjaki in Hercegovci so pričakovali, da v novi državi ne bo obnovljen stari habsburški režim, ki so ga sovražili iz dna duše, kajti od leta 1878, odkar sta bili Bosna in Hercegovina zasedeni po avstro-ogrski armadi, je ljudstvo v Bosni in Hercegovini trpelo hujše kot pod turškim jarmom. Tudi takrat je primaširala avstro-ogrska armada v Bosno in Hercegovino po krinko osvobodenja ljudstva, ali svobodo so delili z vislicami in ječami. Vzplamtela je svetovna vojna. Ljudstvo je bilo prepričano, da mu zasije po porazu centralnih evropejskih sil svoboda, a prišle so obznane in nova preganjanja. V tem je iskati vzroke za atentat!

Priporočljivo pa je gospodi v Belgradu, če ne ve, kako se vladajo ljudstva, ki stremijo po svobodi in sreči, da se uče iz zgodovine tujih narodov. In če bodo čitali zgodovino, se bodo prepričali, da Washington in kongres mlade Amerike nista izdajala nobenih obznan, s katerim se jemlje ljudstvu pravica do svobode govora, zborovanja in združenja. Mlade in nove države se ne ustvarjajo z oplenjevanjem ljudstva do fundamentalnih človeških pravic.

TROCKIJ ODGOVARJA HUGHESU.

Odlomek iz govora ruskega vojnega komisarja pred kongresom tretje internacionale.

New York, N. Y. — Leon Trockij, katerega "je dal Lenin zapreti, kot se glase informacije, ki jih je prejel državni department," je imel vsekakor toliko svobode, da je dne 5. julija govoril na kongresu tretje internacionale v Moskvi in v tem govoru žgoče kritiziral ekonomske teorije ameriškega državnega tajnika Hughesa. Kablogram, ki ga je prejela tukajšnja "Soviet Russia" od uradne ruske telegrafske agenture v Moskvi (Roste), sporoča, da se je Trockij na dolgo pečal s pismom, katerega je Hughes pisal Gompersu, predsedniku Ameriške delavske federacije, in v katerem je državni tajnik opisal Rusijo kot "ekonomski vakum (praznoto)." Kablogram seveda ne omenja, če je Lenin dal zapreti Trockija zaradi njegove kritike ameriškega državnega tajnika. Ameriški listi so o tem bolj informirani kakor pa Moskva!

Kablogram se glasi:

"Moskva, 6. jul. — Leon Trockij se je v svojem poročilu kongresu tretje internacionale o splošnem položaju pečal znova s pismom ameriškega državnega tajnika Hughesa, ki je bilo naslovljeno na Gompersa in objavljeno v zadnjem aprilu.

G. Hughes — je rekel Trockij — je dejal v pismu, kot se nam poroča, da je Rusija "gigantičen ekonomski vakum" in da blokada ter civilna vojna nista zakrivili bede in propasti ruskega gospodarskega življenja, ker uničene so tudi tiste industrije, ki so bile pred vojno neodvisne od tujih držav. (Hughes je pisal Gompersu sledeče: "Blokada in civilna vojna nista mogli vpropastiti vseh teh (ruskih) industrij, kajti večina ni potrebovala uvoza in armada, mobilizirana po sovjetski revoluciji, je bila veliko manjša kakor prejšnja.")

Kar se tiče mobilizacije — je nadaljeval Trockij — je Hughesov argument naravnost otročji. Ruska industrija ni bila ruinirana samo z mobiliziranjem za civilno vojno, marveč že s prejšnjo, imperialistično mobilizacijo. Trditev, da je sovjetska vlada mobilizirala manj mož kakor carizem, je matematično pravilna, toda bistveno je napačna. Carizem je pustil izurjene delavce v tovarnah in delavnicah, dočim je rekrutiral kmete in aristokratično ter srednjestanovsko mladino s profesionalnimi častniki in dijaškimi prostovoljci; sovjetske armade so pa izrecno sestavljene iz izučenih delavcev. Na ta način je mobilizacija, katero nam je usilila intervencija Anglije, Francije in Amerike, bolj zadela naše industrije kot imperialistična vojna za časa carizma.

Besede, da so bile takozvane neodvisne industrije proste uvoza pred vojno, pokazujejo občudovanja vredno pozabljivost ekonomskih abecedarjev. Vse veje industrij so med seboj zvezane in medodvisne. Rusija je bila del svetovnega gospodarskega sistema, med vojno je pa bila še bolj privezana na ententne države. Blokada je pa naenkrat prerezala najvitalnejše stike in posledica je bila, da so najvažnejše veje ruske industrije postale paralizirane. Na primer, ko je prišla blokada, je hitro zmanjkalo gotovih predmetov, vsled katerih je bila Rusija prej vedno navezana na Anglijo in Nemčijo kot aparatov za merjenje, svedrov, železnih vrvi v premogovnikih itd. Ako se pa začne izdelovanje teh predmetov v deželi, ki je ekonomsko izčrpana, nastanejo takoj velike težave. Ravno tako je z našo papirno industrijo, ki je bila silno ovirana vsled pomanjkanja gotovega materijala. Sploh ni bilo industrije v Rusiji, ki ne bi bila neposredno ali posredno navezana na tuje trge pred vojno.

Ako bi g. Hughes razumel to prikazen svetovnega ekonomskega medsorodstva, tedaj bi moral reči: "Fakt, da je Rusija, odrezana od svetovnega gospodarskega sistema, pretresena in izčrpana prvič vsled imperialistične in drugič radi civilne vojne, mogla odbijati tri leta intervencije in med tem nasičevati, oblačiti in opremljati armado, ki je včasi števila več ko pet miljonov mož — ta fakt je več ko čudež. Nobena druga vlada na svetu bi ne mogla v takih okolnostih razviti toliko življenske sile."

DOPISI.

Duncanwood, O. — Lepi so dogodki iz časa suhosti. Tu sta dva brata pila "vročo vodo" in med tem je pričel spor med njima. Emert Bereson je oddal na brata pet strelov, kateri vsi so ga zadeli. Obadva sta Amerikanca in imata družine, eden sedi za omrežjem a drugi v hladni zemlji na St.Clersville, kateremu je št. 4146 U. M. V. of A. napravila lep pogreb. — **Poročevalec.**

Od nekod. — Nagloma od srčne kapi zadeta je umrla 13. t. m. sestra Pavlina Golin rojena Prhaj, članica društva "Jutranja Zarja" SNPJ., na Ely, Minn. Pokojnica je bila stara 19 let in zapušča soproga z dvema malima otrokoma, ter očeta in mater, vsi bivajoči na Ely. Prvo, kar sem videl, je bil na Ely sprevod, ko so nosile sestre rakev in zastavo same, ko so spremljale sestro na poti v večnost.

Ganljiv je bil prizor na pokopališču, ko je pokojnice že več časa bolehni oče prinesel v prosti naravi nabrani venec, katerega je spletel sam iz gozdnih cvetlic. Solze so stopile sestram v oči, ko so odprli rakev in je podal oče poslednjič hčeri svojo žuljavo roko in položil venec cvetja iz divjine, kjer še nima trust razprostrtih svojih verig in kjer vlada svetloba in svežost.

Pogreb pokojne sestre se je vršil dne 15. t. m. in smelo trdim, da še nismo videli enakega na Ely, kakor je bil od pokojne sosestre.

Nedavno so v bližini Ely našli ustreljenega Martina Štefin. Ali je samomor ali kaj, se ne ve.

V sedanji vroči sezoni je precej obiskovalcev in letoviščarjev na tukajšnjem jezeru.

Zopet so stopili na Ely trije pari v zakon. — **Matija Pogorele.**

Willard, Wis. — Tu imamo le bolj deževno vreme ,kar precej ovira pri spravljanju sena. Delavcev je to leto dovolj. Pšenica je le slabo obrodila, oves je kazal nekaj časa dobro, toda slabo vreme in vetrovi so ga docela zdelali in le težko ga bo žeti; koruza kaže sedaj precej dobro. Krave imajo tudi precej mleka, toda cena je zelo nizka, da bi človek kar obupal, ako bi ne pričakoval boljših časov. Če bo še katerikrat tako, kakor je bilo, kar pa ne kaže, ker delavec ne dela v mestu in toliko časa, tudi farmar ne more dobivati za svoje pridelke, toliko, kakor se je moral truditi zanj. Tukaj se more videti, koliko je vredno za farmarja če delavec dela in zasluži toliko, da se pošteno živi, potem farmar tudi lahko proda svoje produkte po taki ceni, da ne bo zastonj delal. Še se dobijo taki ljudje, ki pravijo: "Jaz sem farmar ne pa delavec,jaz sem nekaj več, kakor delavec. Prav, da so jim plače utrgali, se vsaj ne bodo v mestu tako "nobel" držali."Res je, da so delavci v mestu imeli bojše plače in imeli pošteno življenje, zakar so se morali tudi truditi, ali tudi farmar je tiste čase dobival malo več, kakor danes, ko delavec počiva. Ni dolgo tega, ko so farmarji še dobivali po $100 za mleko na par tednov, dočim sedaj le po $40. Tudi živina je bila vredna nekaj več, kakor je danes. Bolj slabo tele je bilo vredno $12 do $15, kar pa je danes samo par dolarjev.

Našemu rojaku T. Janežiču je 4. julija strela ubila 3 krave na pašniku, kar je velik udarec zanj v teh časih posebno, ker si je ravno napravil nov hlev. Obžalujemo njegovo nesrečo. T. Janežič je član SNPJ pri društvu "Slovenski kmetovalec". — **F. Christoff.**

Walsenburg, Colo. — Vsem članom društva "Srebrna gora" št. 299 SNPJ objavljam, da je bilo na redni mesečni seji dne 3. julija predlagano in sprejeto, da se bode od sedaj naprej skozi pet mesecev pobiralo po 10c od vsakega člana in članice, kot doklado za pripomoček, da si društvo kupi novo zastavo, katere sedaj nimamo in umljivo je, da ni prav prijetno beračiti in prositi zastave pri drugih društvih, kakor se nam je že dvakrat primerilo za pogreb pokojnega brata Jožefa Čepirlo in Math Sarsona. Že davno bi lahko imeli svojo zastavo, ako bi bili člani malo bolj složni, ter vneti za tako stvar. Toda kaj čemo; zvedel sem, da se je neki član društva prav robato izrazil, da si bode s temi 10 centi tajnik žep zakrpal in da tajnik ni za drugo pri društvu, kakor da dela sitnosti med člani. Jaz omenjenemu članu radevolje prepustim tajniško delo, ako se smatra zmožnega in naj si on potem z društvenimi deseticami krpa svoje žepe, ako misli, da je to res dobičkanosno delo. Mislim, da bo moral imeti vedno raztrgane, ako bo moral čakati na društvene pripomočke.

Že več let sem tajnik pri Slovanski zapadni zvezi in tudi pri SNPJ in nisem od društva prejel nikdar druzega, kakor boro tajniško plačo $7 na mesec, dolgo časa pa niti toliko ne. Doplačati in dokladati sem pa večkrat moral za brezbrižne člane, za kar so se potem razvile ostre debate na sejah. Povrniti niso bili zadovoljni in ako sem več članov suspendiral radi zaostalega dolga, zopet ni bilo vsem po volji. Končno sem se pričel ravnati strogo po pravilih in suspendirati člane vsakega brez izjeme, ako nisem o pravem času od njega prejel asesmenta. To je bil ogenj v strehi. Pritoževal jin rotili so se nekateri nad tajnikom, kakor se še danes, toda jaz nisem kriv temu, temveč sami. Pošiljajte redno svoj asesment na tajnika, pa gotovo ne bode nikdo suspendiran. Ne pošiljajte denarja po drugih osebah, katere potem denar oddajo zopet naprej drugemu v roke, tako dolgo, da končno pozabijo kaj imajo storiti in taka poteče čas, tajnik pa ne dobi denarja o pravem času, izvrši poročilo, ter ga pošlje s suspendiranimi člani na glavni urad. Dva ali tri dni pozneje pa pride po pošti denarna nakaznica za tega ali onega člana, toda že prepozno. Večkrat pride kak član plačati asesment za tekoči mesec za tega ali onega člana, kateri mu je poslal ali pustil denar. Tako delate sami sebi škodo, na Blatnika pa zvračate krivdo, ki je potrpežljiv le do gotove meje. Mislite li, da je tako prijetno člane suspendirati in jih zopet sprejemati? To je trikrat več dela in izguba časa, kakor pa je potrebno.

Nadalje vam moram tudi povedati, da ni umestno na vsaki mesečni seji spreminjati svoje misel in taktiko. Na seji meseca februarja so vsi vprek zahtevali, naj suspendiram onega, ki nima zadostno plačanega svojega asesmenta in to je bilo zato, ker sem jaz hotel imeti povrnjen denar, kolikor sem doplačal za zaostale člane v januarju. Ko sem pričel brez izjeme suspendirati, pa ste se zopet pritožili, zakaj je toliko suspendiranih. Rekli ste, da se za zanesljivive člane lahko plača iz društvene blagajne ali pa tudi kak dober član lahko za istega dober stoji. Povedati vam moram, da z društvenimi prispevki se ravno krijejo upravni stroški to je najemnina dvorane, znamke, tajnikova plača in še večkrat kaj drugega, kot denarne nakaznice ali kaka druga pošta, za kar mora biti vedno nekoliko denarja za vsak slučaj. Kdor se za drugega postavi, bi mu priporočal, da se tudi plača zanj, jaz ne bom od nobenega več asesmenta beračil.

Omeniti moram tudi, kako me nekateri člani opravljajo radi posmrtnine po pokojnim Jožefom Čepirlom, da sem namreč jaz zakrivil, da pokojnikova žena ne bo dobila za njim nikake posmrtnine. Bolje bi bilo, da oni s tem opravljanjem prenehajo in ne zabavljajo čez Ribničana Blatnika, ker jaz nisem nikak notar, ali advokat, da bi zamogel oporoke ponarejati. Pred smrtjo pa ni pokojnik sploh certifikata prinesel ni. Toliko v blagohotno pojasnilo, da ne bo kateri mislil, da si je Blatnik zopet pripel kako krpo na svoj žep.

Dotičnemu, ki trdi, da tajnik pobira po 10 centov od članov mesečne plače, svetujem, da pride na prihodnjo sejo in radevolje mu bom na ramo obesil vse tajniške abecednike, ako jih je kos prebirati.

Mislim, da zadostuje in boste člani za nadalje upoštevali, kar sem povedal. Vem, da marsikomu bode resnica v oči, toda drugače jaz ne morem; za naprej pa se shajajte na društveni sejah, da tam razodenete svoje misli in ne bo zahrbtnega opravljanja oseb, ki vam niso nič žalega storile. S pozdravom **Frank Blatnik**.

Iz sovjetske Rusije.

Moskva, 15. jul. — (Federated Press po Rosti.) — "Izvestja" poročajo, da je kongres tretje internacionale soglasno odobril novo gospodarsko taktiko sovjetske vlade in ruske komunistične stranke. "To mora pobiti vse hinavske insinuacije prizadetih strank, ki pravijo, da so komunisti kapitulirali in izdali svoja načela", piše omenjeni list, ki nadaljuje: "Najvišja oblast mednarodnega proletarijata je razsodila, da je nova taktika modra, pravilna in povsem v skladu s komunističnim programom in proletarskimi interesi v Rusiji in po vsem svetu".

Sovjetska vlada je s posebno naredbo povišala voznino in tovornino na železnicah. Delavci in drugi, ki potujejo po državnih poslih, so še nadalje prosti voznine.

Vseruski svet strokovnih unij se je takoj odzval apelu vlade za pomoč vsled suše in pomanjkanja živil prizadetim provincam ob Volgi in je mobiliziral organizatorje za pomožno akcijo. Vse krajevne unije so bile obveščene, da naj prispevajo večje količine izdelanega blaga v sklad za prizadete prebivalce.

Vlada je ustanovila kolektivni mezdni sistem v denarju ali drugih rečeh za nameščence centralnih sovjetskih naprav v Moskvi in Petrogradu; nov sistem stopi v veljavo 1. avgusta. Mezda se bo izplačevala po zmožnosti vsega osobja v delavnicah. Vsaka delavnica, ki pokaže, da more dati z manjšim številom delavcev enako vsoto produkta, dobi šestkrat večjo mezdo za svoje osobje.

Dne 12. julija je bila v Moskvi otvorjena konferenca Vseruske delavske kooperative. Predsednik Paderin je podrobno očrtal program organiziranja blagovne izmenjave v svrho, da se uvede stalna vrednostna mera blaga za vso republiko.

V Odeso je dospela nemška trgovinska delegacija, ki aranžira transakcijo blagovne izmenjave.

Provinčni sovjet v Petrogradu je objavil statistične podatke, ki pokazujejo, da ima Petrograd po zadnjem štetju 720,000 prebivalcev. Podatki tudi kažejo, da se je število porok v Petrogradu izredno pomnožilo, kar dokazuje, da je gospodarska enakopravnost, katero so dosegle žene, rodila dobre uspehe.

— Sovjetski poslanik Vorovskij v Italiji je poslal komisarju za javno zdravje Semaško vabilo italijanske organizacije vojnih tuberkuloznih žrtev na konvencijo, ki se vrši v Rimu v bližnji bodočnosti. Omenjena italijanska organizacija čestita Sovjetski Rusiji na velikih uspehih ,doseženih na polju zdravstva in higijene.

— Moskovske strokovne unije so organizirale veliko kampanjo za dobavo živil, ki so namenjena vsled lakote prizadetim krajem. Velika unija kemikalnih delavcev je izdala manifest na vse svoje člane, da pomagajo z živilnimi prispevki. Enako akcijo vodijo tudi druge organizacije.

— Predsednik eksekutive Mednarodnega sveta strokovnih in industrijalnih unij Lozovskij je dejal v svojem otvoritvenem govoru na prvem kongresu, ki se zdaj vrši v Moskvi, da on je proti odcepljenju revolucijonarnih delavcev od takozvanih "žoltih strokovnih unij". Njegova taktika je, da komunisti ostanejo v starih unijah in vodijo v njih izobraževalno propagando. To stališče zastopa tudi angleški delegat Mann.

— Krim je postal avtonomna sovjetska republika, ki bo imela svoj svet ljudskih komisarjev in svojo notranjo upravo, toda v zunanjih zadevah je federirana z Rusijo kakor Ukrajina, Armenija, Karelija itd.

— Sovjetske oblasti hitijo s konstruktivnim delom po vsej Rusiji. V ladjedelnicah na Nevi se mrzlično popravljajo prekomorski parniki za inozemsko trgovino. Vseruski vrhovni ekonomski svet je storil korake, da se vpostavi obrat v železorudnikih Krivi rog kratkem otvorjen prvi rutenski v Ukrajini. V Minsku je bil pred politehniški zavod.

Olini požar v Mehiki pod kontrolo.

Mexico City, Mehika, 22. jul.— Požar v okolišu petrolejskih vrelcev v Amatlanu je po najnovejših poročilih pod kontrolo. Ogenj je zdaj omejen samo na dva vrelca.

KAJ JE Z LAKOTO IN KOLERO V RUSIJI?

Kapitalistični listi slikajo "strašno katastrofo"; Gorkijev apel.

IZ MOSKVE JAVLJAJO, DA JE EPIDEMIJA USTAVLJENA.

Pariz, 22. jul. — Tukajšnji časopisi poročajo ,da se "najhujša epidemija legarja in kolere v zgodovini Evrope vali iz Rusije proti zapadu, in če ne bo hitre pomoči za stradajoče miljone Rusov, bo vsa vzhodna polovica Evrope v pesti strašne kuge v nekaj mesecih."

Maksim Gorskij, znani ruski socialistični pisatelj, je brzojavil Anatolu Franeu, Gerhardu Hauptmannu in Blasco Ibanezu, da dnevno umre 300,000 Rusov vsled lakote in bolezni. Strašna suša v centralni Rusiji je pomorila letošnjo letino in povzročila nepopisno bedo. Sovjetska vlada se bojuje z nadčloveškim naporom ,da omili položaj, toda nima dovolj sredstev, da bi mogla vsemu kaj.

Poročila iz drugih virov, ki se trdovratno ponavljajo zadnje tedne, se glase, da so provinee ob Volgi najbolj prizadete vsled suše, južne provinee pa vsled kolere. Približno 25 miljonov prebivalcev je obsojenih na smrt, ako ne bo pomoči predno pride letošnja zima.

Gorkijev apel se čita:

"Vsem poštenim ljudem: Bolezen in suša morita miljone v Rusiji. Dežela, ki je bila dom Tolstoja, Dostojevskega, Mendelova in drugih duševnih velikanov je v nevarnosti največje nesreče v zgodovini. Evropa in Amerika nam morata takoj pomagati. Tisti, ki so tekom vojne podžigali sovraštvo in vodili ljudstva na morišče, bi morali zdaj prvi slišati naš klic na pomoč."

Ruski protirevolucionarni voditelji, ki imajo svoj glavni stan v Parizu, so izjavili ,da so pripravljeni sodelovati s sovjetsko vlado v pomožni akciji za prizadete ruske provinee.

Francoski uradniki pa pravijo, da Evropa ne more pomagati, pač pa naj pomaga Amerika, če hoče. Evropa — pravijo — nima denarja ne živil. Iz neuradnih virov se dalje doznava, da bo Anglija tudi odrekla pomoč ,dočim so Švica, Nemčija, Holandija, Italija in Španska tudi mnenja, da pomoč leži edino v Ameriki.

Tukajšnji ameriški krogi izjavljajo, da Amerika sama tudi ni v stanju pomagati. Akcija bi pomenila na tisoče prostovoljcev, miljarde dolarjev in cele flote parnikov — vsa vojna organizacija bi morala nanovo oživeti.

Moskva, 15. jul. — (Rosta). — Najnovejša poročila z dežele pokazujejo, da epidemija kolere stalno ponehuje, čimur se je zahvaliti herojskemu delu proti-epidemičnih enot in inteligentnemu zanimanju prebivalstva samega za svojo obrambo. V južnih provincah, kjer se je bolezen najprvo pojavila ,kolera že pojema. Največ pozornosti pri bojevanju proti epidemiji se zdaj posvečuje provincam ob Volgi, kjer je ljudstvo v slabem položaju vsled suše in pomanjkanja živil.

Ameriške vesti.

DRHAL JE DEPORTIRALA 88 JAPONCEV.

Turlock, Cal. — Šerif R. L. Dallas in distriktni javni tožitelj W. J. Brown so pričeli preiskavati nasilno deportacijo 88 japonskih poljskih delavcev. Aretiran ni bil nihče.

Policija izjavlja, da je bilo med drhaljo šestdeset odstotkov prebivalcev iz Turlocka, drugi so pa bili belopolti poljski delavci. Deportacija je bila po policijskem poročilu izvršena, ker so japonski delavci natrgali zaboj melon za 16 centov, organizacija je pa zahtevala 25 do 26 od zaboja.

Kalifornija je znana kot država, v kateri se precej ostro nastopa proti organiziranemu delavstvu in zaraditega se zdi vsakemu mislečemu delavcu neverjetno, da so vzroki za deportacijo resnični, kot jih navaja policija. Za izgon Japoncev je iskati vzroke v tem, da japonski vrtnarji kot lastniki zemljišč vedno bolj izpodrivajo belopolitne posestnike, ker v japonski družini tudi žena in otroci delajo na vrtu. Boj nima torej ničesar opraviti z delavci, ampak ta boj je boj med belopoltnimi in japonskimi posestniki.

NOV DELAVSKI MESEČNIK V ANGLEŠČINI.

New York, N. Y. — V tukajšnjem mestu prične izhajati nov delavski dnevnik "The Labor Age". Izdajali ga bodo unionisti, socialisti in napredni elementi v delavskem gibanju. Uprava tega lista je prevzela opremo mesečnika "Socialist Review" in se preseli tudi v njegove prostore na št. 70, Pete ceste.

List bo zagovarjal socializacijo industrije, obenem bo pa tudi prinašal organizatorične članke, da se pojača delavska strokovna in politična organizacija. List bo odprta govornica za vse struje v delavskem gibanju, tako da bo lahko vsakdo pisal o taktičnih in drugih važnih vprašanjih za delavstvo tako, kot misli.

V odbor so izvoljeni sledeči: Predsednik Jas. H. Maurer; podpredsednik Joseph Schlossberg,n John Fitzpatrick in Florence Kelly; blagajnik Abraham Barof, tajnik Harry W. Laidler; eksekutivni tajnik Abraham Tuvim. Odborniki: S. John Block, Alfred J. Boulton, J. M. Budish, Evans Clark, Max D. Danish, Herman Defrem ,Arthur Gleason, Isaac A. Hourwich, William H. Johnston, Harry W. Laidler, S. J. Lieberman, A. J. Muste, Joseph Schlossberg, Alexander Trachtenberg in Leo Wolman.

NOVI KORAKI ZA OPROSTITEV MOONEYJA.

San Francisco, Cal. — Advokat Byron Parker je na okrajnem sodišču vložil priziv proti razsodbi sodnika Lauderbecka, ki je odklonil novo obravnavo na podlagi postopanja "audita querela", da se dovoli nova obravnava. Prav malo je upanja, da višja inštanca reši priziv ugodno. Pomiloščenja za Mooneyja in Billingsa pa ni pričakovati, zaradi tega je odprta samo ena pot in to je pot inicijative, katero je nastopila socialistična stranka, ki zdaj pobira podpise med državljani v Kaliforniji, da se sprejme nova postava, ki krije take zadeve, kot je Mooneyjeva in tovarišev.

OLJE GORI V MEHIKI.

Petrolejski vrelci v plamenu; miljone dolarjev škode.

Mexico City, Mehika, 21. jul. — Petrolejski vrelci v Amatlanu so v plamenu in škoda znaša več miljonov dolarjev, medtem ko ogenj še ni pod kontrolo. Po vesteh iz Tampica je ogenj zanetila strela, ki je istočasno udarila v dva vrelca. Kolikor je znano, obsega požar 85 štirijaških akrov oljnega sveta, ki je večjidel lastnina ameriških kapitalistov.

Mehiška vlada je poslala vojaške čete v Amatlan, da pomagajo pri gašenju. Delavci v prizadetem kraju sodelujejo v boju s plameni ,ki švigajo več sto čevljev visoko v zrak. Bogata oljna polja v Zacamixtli še niso v nevarnosti, kajti veter goni ogenj v nasprotno stran .Vrelca, v katera je udarila strela, sta dala dnevno vsak po 75,000 sodov petroleja in 25 miljonov kubičnih čevljev plina.

DRŽAVNA BANKA JE ZAPRLA VRATA.

Chicago, Ill. — Ko so prišli na delo uslužbenci Michigan Avenue Trust kompanije, so našli banko zaprto, na vratih je pa bilo obvestilo, da je banka zaprta zaradi preiskave njenega premoženja.

Clarence A. Beutel, bančni blagajnik, je izjavil napram državnim računskim pregledníkom, da je pol miljona dolarjev naloženih v dvomljivih vrednostih.

27 ČLOVEŠKIH ŽIVILJENJ JE BILO IZGUBLJENIH.

(Nadaljevanje s 1. strani).

rekel Olmstead . . . "Tolikokrat ponovljene obdolžitve, da so nastavili pretepače in sirovine, da stražijo rudniško lastnino in da terorizirajo in drže v s užnosti rudniške delavce in njih družine, so popolnoma neresnične in se ne dajo podpreti z dokazi."

Zdaj pa prizna, da je bilo v teh "prijateljskih razmerah" izgubljenih zaradi sporov sedem in dvajset človeških življenj.

Inozemstvo.

FRANCE JE SPREMENIL SVOJ NAČRT.

Ameriški senator se bo obiskal Petrograda.

Riga, Letvija, 22. jul. — Neki francoski trgovec, ki je dospel iz Moskve v Rigo in kateri je v Moskvi govoril z ameriškim senatorjem Francom, je prinesel vest, da se je France premislil in ne pojde v Petrograd, namesto tega pa obišče nekatera druga industrijalna mesta v sovjetski Rusiji kot Jaroslav, 160 milj severnovzhodno od Moskve, in Brijansk, 70 milj severnozapadno od Orla. Trgovec pravi, da je sovjetska vlada dobro pogostila Franca in mu preskrbela ugodno stanovanje v Moskvi. Senator je imel konferenco s Čičerinom, komisarjem za vnanje zadeve, in z drugimi sovjetskimi voditelji.

KARL SE BI RAD SELIL IZ ŠVICE.

Bivši avstrijski cesar bi rad šel na Dansko.

Pariz, 22. jul. — Bivši avstrijski cesar Karl prosi, da bi mu ententa dovolila ,da se preseli na Dansko. Francoski uradni krogi, ki so prejeli to vest, so mnenja, da se za to prošnjo skriva nova poteza monarhističnih pustolovščin. Prošnja bo najbrž odklonjena in Švici bo sporočeno, da naj prepreči vsak poskus Karlovega odhoda.

Južnoafriška forma za Irce.

London, 21. jul. — Lloyd George je danes izročil De Valeri, voditelju irskih republičanov, pogoje angleške vlade za mir. Mnenje prevladuje, da je Anglija ponudila Ircem formo avtonomne vlade kakršno ima Južna Afrika. Lloyd George je zjutraj uradno naznanil, da temelj za mir še ni najden .Včeraj je bila kabinetna seja o mirovnih pogojih in po seji je Lloyd George obiskal kralja, kateremu je predložil zaključek kabineta. Kot se poroča, je kabinet razdeljen glede pogojev, toda večina ministrov je na Georgevi strani za zelo liberalne pogoje. Vladi nasprotno časopisje pravi, da bodo pogajanja z Irci razbila sedanjo koalicijsko vlado.

Jugoslovansko-rumunski pakt.

Belgrad, 18. jul. — (Inform. biro SHS. v Washingtonu.) — Defenzivna pogodba med državo Srbov, Hrvatov in Slovencev in Rumunijo je bila podpisana 7. junija. Pogodba ima sedem členov, ki določajo, da obe državi čuvata trianonski in neuilski mir (z Ogrsko in Bolgarijo)in v slučaja napada od Ogrske ali Bolgarske ali obeh na Rumunijo ali Jugoslavijo nastopita obe državi skupno z orožjem proti napadalcu. Pogodba je naperjena samo proti Bolgarski in Ogrski in besedilo pogodbe je predloženo ligi narodov. Pogodba še ni ratificirana v rumunski zbornici ne v jugoslovanski skupščini.

Bolgarska valuta pada.

Sofija, 21. jul. — Bolgarski lev (normalno 20 centov) je v preteklem tednu padel za štirideset odstotkov. Vlada dolži ,da so tega krive finančne intrige in je dala zapreti nekaj špekulantov. Nasprotniki vlade pravijo, da so njene tajne pogodbe s Kemalom in ruskimi sovjeti povzročile padanje denarne vrednosti.

Gozdni požari v Skandinaviji.

Stockholm, 21. jul. — Nebrojni gozdni požari divjajo na Švedskem, Norveškem in Danskem. Vojaki in civilisti, ki gase požare, so že popolnoma izčrpani in uspeha ni, ker nimajo dovolj vode. Huda suša je popolnoma posušila manjše vodotoke in rezervarje.

Grki prodirajo v past.

London, 22. jul. — Iz Aten javljajo, da grške čete prodirajo dalje za umikajočimi se Turki. — Iz Carigrada poročajo, da je Mustafa Kemal paša izdal manifest na turške nacionaliste, naznanjajoč, da se turške čete umikajo v redu v pripravljene postojanke, kjer počakajo Grkov.

Španski list zahteva prijetje kralja.

Madrid. — Dnevnik El Sol je prinesel v uvodnem članku o početju angleškega kralja v irskem vprašanju in pravi, naj sledi kralj Alfonso vzgledu angleškega monarha in ob priliki intervenira in vpelje koristne reditve.

Nesmiselno je, zahtevati od kralja, da on nepristransko opazuje izdajalsko početje, da se pasejo političarji v častilakomnosti in samopašnosti, kar narod in prestol lahko spravi v anarhijo. Intervencija kralja bi bila gotovo v politični vladi posameznikov neprijetna, toda volja naroda zahteva to.

Druga bitka v Italiji; 14 mrtvih in 80 ranjenih.

Rim, 22. jul. — Pri napadih in zasede in v krvavi bitki med fašisti in komunisti blizo Sarzane, ki se je vršila včeraj je bilo štirinajst mož ubitih in okrog 80 ranjenih.

Trocki, ki je "bil mrtev", je v Sibiriji.

Harbin, Mandžurija, 21. jul. — Tukaj se je razširila govorica, da je Leon Trocki, ruski sovjetski komisar, dospel v Irkutsk na svojem potovanju v Čito, ki je glavno mesto republike Vzhodne Sibirije.

Ruska sovjetska vlada "zopet pada".

Iz Stockholma se zopet porajajo vesti o "bližajočem se padcu moskovske vlade vsled revolte, ki se razvija v pokrajinah ob Volgi v centralni Rusiji zaradi velike lakote". Brzojavke se glase, da je "25 miljonov Rusov v nevarnosti poginja" vsled gladu. Druga vest opisuje "revolto" v Georgiji proti sovjetom.

Boj med fašisti in socialisti v italijanskem parlamentu.

Rim, 22. ju. — Včeraj so se zopet spopadli fašisti in socialisti v nižji zbornici. Seja je bila suspendirana. Boj je nastal, ko je socialistični poslanec Mingrino motil fašističnega poslanca v njegovem govoru. Fašisti so takoj padli po Mingrinu in po zraku so leteli stoli, črnilniki in drugi predmeti. Neki socialist je bil hudo ranjen.

Znamenja za mir na Irskem še ni.

London, 22. jul. — Eamonn de Valera je snoči odpotoval v Dublin na posvetovanje z drugimi sinfajnovskimi voditelji o mirovnih pogojih angleške vlade. Kolikor je znano, so pogoji precej liberalni, toda Anglija zahteva, da mora Irska nositi del vojnih dolgov; da Ulster ostane ločen in da morajo biti angleške vojaške posadke v irskih lukah. Sinfajnovci se naravno ne bodo s tem strinjali.

20 ubitih in 100 ranjenih v švicarski tovarni.

Bern, Švica, 22. jul. — Pri eksploziji v nitratni tovarni v Bodiju, kanton Ticino, je bilo včeraj 20 delavcev ubitih in sto ranjenih. Razstrelba je podrla tovarno in druga poslopja v soseščini.

Iz delavskega sveta.

Wisconsinska federacija zahteva priznanje Sovjetske Rusije. — Na letni konvenciji Wisconsinske državne delavske federacije v Manitowocu je bila v četrtek sprejeta rezolucija, ki poziva predsednika Hardinga, da naj prizna vlado Sovjetske Rusije. Rezolucija pravi ,da je Rusija danes edina država na svetu, ki ima delavsko vlado. — Dalje je bila sprejeta rezolucija za olajšanje prohibicističnih zakonov, tako da se lahko vari in prodaja pivo in lahka vina. Sprejeta je bila tudi brzojavka na Lloyda George, da mora dati Ircem svobodo.

Stavkokaz oproščen. Sodišče v Green Bayu, Wis., je oprostilo stavkokaza Henry Corbina, ki je tekom stavke delavcev v zadotni papirnici napadel in z nožem ranila dva stavkarja.

Boj med rudarji in operatorji v državi Washington se bo nadaljeval. Pogajanja v Seattlu, ki so trajala od zadnjega marca, so bila te dni pretrgana.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. oktobra 1904. — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODSEK:

Predsednik Vincenc Culuker, 2657 So. Lawndale Ave., podpredsednik Anton Hrast, Box 140, Conemaugh, Pa., gl. tajnik Matthew Turk, tajnik bolniškega oddelka Paul Berger, gl. blagajnik John Vegrich, upravitelj glasila Filip Godina.

POROTNI ODSEK:

John Underwood, predsednik, 409 Hay St., Springfield, Ill., Martin Šabanjeh, Box 276, Rockdale, Ohio, Jos. Radišek, Box 432 Smithon, Pa., Frank Sparich, 6202 Prosser Ave., Cleveland, Ohio.

BOLNIŠKI ODSEK.

OBREDNIK OKROŽJE: Paul Berger, predsednik, 2657-59 S. Lawndale Av., Chicago, Ill.
VZHODNO OKROŽJE: Jakob Jakovčič, Box 303, Moon Run, Pa.
Anton Radišek, Box 72, Wilk Mines, Pa.
ZAPADNO OKROŽJE: Anton Bolar, Box 104, Green, Kans., in Zapisnikar.
Leo Kuhar, Box 545, Gilbert, Minn., in Lovrenčič.

Nadzorni odbor:

Matt Petrovič, predsednik, 957 E. 140th St., Collinwood, Ohio, Jakob Ambrožič, 416 Pierce St., Kraljeh, Minn., Peter Benčič, 3183 S. Harding Ave., Chicago, Ill.

Tiskovni odbor:

Vincenc Culuker, John Underwood in Matt Petrovič.

Združitveni odbor:

Predsednik: Frank Aleš, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.
John Trioli, Box 181, Lorraine, Pa.
Julius Gros, 942 Englewood, Detroit, Mich.
Jos. Blatnik, 1101 E. 62. St., Cleveland, Ohio.
Mary Udovič, 1844 So. Racine Ave., Chicago, Ill.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: Dr. F. J. Kern, 6308 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.
ODGOVORNI UREDNIK "PROSVETE": John Zavertnik.

PISMA: — Korespondenco z gl. odborniki, bi dobijo v glavnem uradu, se vsi tikajoči VSA PISMA, bi se naslavljo na pošto gl. predsednika ali naslovi: Predsednikovo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POŠILJATVE IN STVARI, bi se tičejo gl. blagajniškega odbora in pošlje vedno po naslovu: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z SLABAJNILNIČNI POSLI se pošiljajo na naslovu: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. tajniškem odboru se naj pošiljajo Mat. Petroviču, predsedniku nadzornega odbora, figur imena je upravič.

Vsi pridruženi gl. potrdni odbori se naj pošiljajo na naslovu: John Underwood, 409 Hay Street, Springfield, Ill.

Vse pritožbe proti uradništvu glasila se naj pošiljajo naj naslovu: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, namenjeni, oglasi, naročnina in oglasi vse kar je v zvezi s glasilom podjetja, naj se pošiljajo na naslovu: "Prosveta", 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Stavka voznikov in šoferjev v St. Louisu, Mo. je končana s porazom. Delavci so se vrnili na delo z znižano mezdo.

Zmaga krojačev v Philadelphiji. 1500 krojačev, ki so zastavkali pred desetimi dnevi za uvedbo unijskih pogojev, je zmagalo. Delodajalci so se podali in podpisali pogoje.

44-urni delavnik v tednu se širi v Avstraliji. Poročevalec Federated Press javlja iz Sydneya, da se 44-urni delavnik uvaja v vse industrije.

Unije v Cincinnatiju, O., so sklenile, da se ne udeleže parade na letoš nji Delavski dan, ker potrebujejo denar za druge bolj važne stvari.

VAŠE KNJIGE.

Zajedalci. Povest iz življenja slovenskih trpinov v Ameriki. Vezano. Stane s poštnino vred $1.75.

Zakon biogenezije. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako sleherni človek ponavlja v sebi razvoj vseh svojih živalskih in divjaških prednikov. S slikami. Vezano. S poštnino vred $1.50.

Obe knjigi, ki se naročita obenem, za tri dolarje poštnine prosto. Naročila sprejema tajnik Književne matice S. N. P. J.: Frank Aleš, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

RAD BI IZVEDEL

za svoje polubrata, John Fink, kateri se nahaja menda nekod v državi Montana. Iščem ga radi zelo važne stvari oziroma radi dedščine po umrlem očetu v starem kraju. Cenjene rojake uljudno prosim, če kdo ve za njegov naslov, naj mi ga naznani, ako bo sam čital ta oglas, naj se mi takoj prijavi, najkasneje v teku dveh mesecev, ker drugače zgubi vso pravico do deleža, ki mu pripada, torej naj hitro piše svojemu polubratu, na naslov: Frank Fink, P. O. Box 202, Wyano, Pa. (Westmoreland Co.) (Adv.)

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričajte, da je doma pri nas, kuhanj vedno le najboljši in najcenejši. Dobiti je tudi zbirko sodov, steklenic in razuih loncev, itd.

Mi vam dostavimo naročilo po pošti, točno v vse kraje.

Grocerijam, sladčičaram in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Ave., Cleveland, O.

OSEBA, KI IMA $500

in le nekaj zmožnosti in je pripravljen delati, lahko pridnži do $125.00 v tednu pri:

Labor Saving Corporation,
214 W. 34th St., New York, N. Y.

DENAR V STARI KRAJ

Pošiljamo denar v vse kraje v domovino vsako vas in v mesta najhitrejše in najsigurnejše in po najnižjih cenah, ter brez vsacega odbitka.

Prodajamo (šifkarte) parobrodne listke za vse parobrodne družbe preko oceana in jadranskega morja.

Nabavljamo potna dovoljenja (pose) za potnike v domovino in iz domovine v Ameriko.

Vse denarne pošiljatve pošiljamo potom zanesljive Banke, ki je pod državnim nadzorstvom.

Pišite za pojasnila v slovenskem jeziku na:

JACOB GLINZ, Repr.
M. J. MARKOVICH & Co.,
3 So. 5th Ave.,
West Duluth, Minn.

ZA V DOMOVINO JE ZOPET ODPRTA POT

Za pojasnila obrnite se na nas. Knjige za glasil dobavo prejmov in domovino v Ameriko.

Parobrodne listke za vse kraje.

Denarne pošiljatve v krone, dinarje, dolarje.

Pišite po naši cenik.

EMIL KISS, bankir,
133 Second Ave., New York.

DENAR V STARI KRAJ.

Pošiljamo denar v vse kraje v stari domovini, v vse mesta in v vsako vas, najhitrejše, najsigurnejše in po najnižjih cenah, ter brez vsakega odbitka.

Prodajamo šifkarte za vse parobrodne družbe preko Oceana in Jadranskega morja.

Nabavljamo potna dovoljenja (pose) za potnike v domovino in iz domovine v Ameriko.

Naša banka je pod državno kontrolo.

Pišite za pojasnila v slovenskem jeziku na

Slavonic Immigrant Bank
436 W. 22nd St.,
New York, N. Y.

Kapital $100,000.00.

Rezervni zaklad $30,000.00.

Novice iz Jugoslavije.

USTAVA SPREJETA.

Beograd, 28. jun. 1921. Včeraj — ponedeljek — so se vladne stranke sporazumele o VIII. in XIII. terXIV. oddelku ustavnega načrta. Zbornica je predpoldan dovršila razpravo o VIII. oddelku, popoldan pa je razpravljala o ostalih dveh oddelkih. Govorili so sami predstavniki opozicijonalnih strank. Prvi je govoril v imenu socijal. kluba drug Nedeljko Divac, ki je v pestrem govoru napadel vlado zbog njene kupčije z muslimani ter nato stvarno kritiziral odredbe XIII. oddelka. Posebno je tudi grajal, da je vlada — ki se ji ni prav nič mudilo zadnje dni z ustavno debato, ker ni imela sigurne večine, sedaj naenkrat začela debato forsirati, tako da se je šele pred sejo razdelilo poročilo odbora o XIII. oddelku, kar otežuje kritiko tako važnih sprememb v XIII. oddelku, kakor jih je ustavni odbor sklenil. (Govor priobčimo po stenografskem zapisniku.)

Za drugom Divcem govorili so Avramović in Popović (zemljoradnika.) Gjonović (republikanec) in Deržič (nar. soc.) ter Trumbić (neopredeljen.) Deržič je imel slab dan. Prišel je v spor s samostojnimi kmeti, ki so ga ostro napadali z medklici, ki se jih ni mogel prav ubraniti. Dr. Trumbić, mož ki je stal na čelu ujedinjevalnega gibanja med vojsko in ki je že v glasovanju za ustavo v načelu glasoval proti ustanevnemu načrtu, je v kratkem, a silno ostro poantiranem govoru povedal, zakaj bo glasoval tudi pri konečnem glasovanju proti ustavi. Vladne stranke je Trumbićev govor silno bodel in ponašale so se prav divjaško proti temu možu. Trumbićeva resnica, da je ustava slaba in da ne odgovarja volji naroda, jih je silno bolela.

Med tem časom je postalo že pol enajstih po noči. Vladinovcem se je začelo spavati in zato so predlagali konec debate, ki je bil tudi sprejet. Zato sta izgubila besedo še prijavljena dr. Ivanič (rad. disident) in dr. Roje, ki je eden najboljših ljudi med demokrati in ki se ni z marsikatero stvarjo v ustavnem načrtu strinjal, je v znak protesta proti takemu postopanju večine, danes iz demokratičnega kluba izstopil.

Ob pol dvanajstih ponoči je zbornica nato odglasovala od XIII. XIV. načrta.

•

Današnja seja, v kateri naj bi se konečno glasovalo o ustavi v celoti, je bila napovedana na pol 10. uro dopoldan. Pa se ni točno začela. Zvonci so zvonili, poslanci so bili že vsi zbrani: kar naenkrat se razširi glas, da so Muslimani iz Južne Srbije vladi izjavili, da ne bodo glasovali za ustavo, ker pakt ž njimi ni izpolnjen. Velikansko razburjenje med vlado in vladnimi strankami. Kriza, demisija, oktroa, vojaška diktatura . . . vse je vrščelo po zraku. Vladni emisarji so poskušali pregovoriti socijaliste in republikance, da vsaj nekateri glasujejo z vlado. Pašič pa je pozval k sebi predsednika zemljoradnikov in se ž njim pogajal. A opozicija je ostala trda in vlada se je konečno morala zopet obrniti do Turkov in jih lepo prositi, da jo rešijo blamaže pred celim svetom. In Turki so se dali — seveda ne zastonj! — omehčati, vladne stranke so stisnile rep med noge in — kriza je bila rešena.

Ob 11. pri se je začelo poimensko glasovanje ob velikanski pozornosti zbornice in galerije, ki so bile natlačeno polne. Rezultat glasovanja od 419 poslancev je glasovalo 258 poslancev (glasovali niso, ker niso bili v zbornici Radičevci, komunisti, klerikalci in Narodni klub, skupaj 161 poslancev). Od teh 258 poslancev je glasovalo za ustavo 223 poslancev (demokrati, radikalci, vsi Turki in nekaj neopredeljenih, med njimi kaka 2 zemljoradnika, ki jih je vlada v poslednjem momentu za sebe pridobila. Proti je glasovalo 35 poslancev, in sicer 7 socialistov (ss. Golouh, A. Kristan in Z Bernot niso bili pri glasovanju, kar so nekateri nasprotniki tolmačili s tem, da bi bili radi za ustavo glasovali, kar pa seveda ne odgovarja istini), 3 republikanci, dr. Trumbić, 2 nar. socialista, dr. Ivanič in 21 zemljoradnikov. Posamezni poslanci so s kakor kratko motivacijo izrekli svoj "za" ali "proti", tako n. pr. dr. Trumbić: "Proti slabi ustavi! Živio ujedinjenje!" kar je opozicija z burnim ploskanjem pozdravila. Po sprejetju ustave je predsednik dr. Ribar imel patrijotičen govor. Pašiču so častitali in komedija je bila dovršena!

Pred glasovanjem so podale posamezne opozicionalne grupe (socijalisti, republikanci, zemljoradniki) izjave, v katerih naglašajo motive zakaj, da glasujejo proti ustavi. Največji vtis je napravila izjava soc. kluba, ki jo je prečital s. Et. Kristan in ki konča s konštatacijo, da bodo naši poslanci glasovali proti slabi ustavi, da se bodo borili za njeno revizijo, da pa to njihovo glasovanje ni naperjeno proti narodnemu jedinstvu.

•

Tako ima torej kraljevina SHS ustavo. Pridržano naj bo posebnemu članku oceniti vrednost te ustave. Ni dobra, a je neprimerno boljša, kot prvotni vladni načrt. Da se je ta načrt tako bistveno zboljšal, je v prvi vrsti zasluga socijalistov, ki jih je v zbornici sicer le 10, ki pa so smotreno, pozitivno kritiko prisilili večino, da jim je v marsikaterem vprašanju morala ugoditi. Naš klub vživa v parlamentu ugled in spoštovanje med opozicijo in vladno večino in stranka sme biti na delo svojih poslancev ponosna!

Razne vesti.

Nezaslišana potratnost v vojni obogatelih ljudi. Gospe z dijamanti obložene.

Pariz. — Sedaj, ko se nagiblje velika sezija h koncu, imajo vojnidobičkarji življenje v Parizu, posebno še radi tega, ker se boje, da bi jim mastne vojne dobičke, kar pred nosom ne odvzeli. Potratnost je zanimiva, kakor še nikdar nobena. To je da so si umislili neko angl. Kraljico Temperenze, katere vlogo igra neka Smith Wilkison, pred katero se klanja ves današnji pariški svet in za katero bi marsikateri šel v smrt. Izbrala si je že tretjega moža 24 letnega mladeniča, v katerega družbi hodi večer za večerom po najdražjih restavracijah, in s svojo z dijamanti pokrito krasoto mami strmečo javnost. Na glavi nosi pravo krono, ki je v njej vdelanih nad 1000 biserov, katero je prej nosila princezinja nadvojvodinja Ksenija iz Rusije. Za ta okras je gospa Wilkison plačala eno malenkost samo $800,000. Okoli vratu ima ta goska verižico, ki je sestavljena iz znamenitih Strewburyjevih biserov, ki so stari nad 300 l. in jih je dobila iz britskega muzeja, da jih lahko nosi v Parizu. Njeno celo oblačilo je obšito z dijamanti. Spoznavalci in njeni častilci so jih našteli okoli 300; ravnotako so njene nogavice in čevlji nastavljeni z dijamanti. Tako nekako, da stane vsa ta ropotija približno poldrug milijon dolarjev, kakor je cenil nek poročevalec.

Senzacijonalna njena častihlepnost.

Ta ženska pa je tudi častihlepna; ona hoče, kakor pravi francoskim družabnim damam enkrat pokazati ,kako se človek oblači, ona hoče francozinjam, katerim je človek do danes pripisoval najboljši okus v modi, dokazati, da se one v tej stvari nič ne razumejo, sploh ona hoče biti neka modna kraljica, pri čemur naj bi dosegla senzacijo. Vsak dan ima drugo obleko in nikdar ne sme dveh oblek nositi.

Z Angležinjami se Wilkisonova bližči Amerikankam v tej stavi in v Prečatalskej kavarni bo eden teh dni prava razstava od z dijamanti posutih amerikanskih družabnih "zvezdic".

Se li ne nudi tu nekaka privlačnost. Človek bi mislil pravi indijanski vojvoda Maharaja iz Kaputhalia je tu, moderni Salomon, ne radi njegove znanosti, temveč radi denarja, poskakujejo njegove noge v plesu, da počasti amerikanke s posebnimi turnejami. Videti jo je bilo na Virginia Lee od slavnega baleta Lige narodov v Londonu, kjer je bilo njeno najnovejše "avanziranje" za Maharaja.

Sramežljivo objavlja v pismu svojim korespodentom, da se vrnitve v New York boji, ker: "Imam tam enajst zaročencev, kateri vsi na mene čakajo; da bodo lahko z mano potovali." Pozabiti ne smemo "ebbke" Julie Batsheldor, katera je sklenila sedaj opustiti izbiranje četrtega moža. "Sem že vsega sita, porok in ločitev. Za mene to ni že nič več novega," pravi.

Izumiteljeva usoda. Te dni je v Londonu umrl skoro pozabljen in v gmotnih stiskah William Greene, mož, ki si je za človeštvo priboril vendar eno največjih zaslug s tem, da mu je dal nekaj, kar danes skoro neobhodno potrebuje v svojem življenju. Williama Greenea moramo namreč smatrati kot pravega izumitelja modernega kinematografa. Seve da danes to malokdo ve, celo znanstveni krogi mu indirektno odrekajo pravico prvenstva s tem, da imenujejo druge može na njegovem mestu, tako n. pr francoska akademija znanosti, ki je Louisa Lumiereca imenovala za svojega člana za iste zasluge, ki gredo po vsej pravici Greeneu. William Greene je bil po poklicu prvotno fotograf in je prišel pri svojih fotografskih poizkusih na idejo, ki je pozneje osvojila ves svet.

Paglavci so paglavci.

Long Island. — Več popotnikov na nekem ekspresnem vlaku je Jamajice je bilo poškodovanih in ranjenih, ko so nagajivi paglavci v East New Yorku metali kamenje na mimo idoči vlak. Dasiravno je vozil vlak s kolikor mogoče hitro naglico, je kamenje priletelo skozi okna. Neka Margarita Byrnes je težko ranjena od steklenih črepin razbitega okna, kakor je tudi mnogo drugih pasažerjev težko poškodovanih po obrazu. Policijska straža jim je dala pomoč.

Nov top v Ameriki. Dr. Hutchison je iznašel nov top, o katerem pravi, da lahko vrže granato, težko 10,0000 funtov, tristo milj daleč. Majhen model tega topa je bil na preizkušnji pred nekaj dnevi v New Yorku. Hutchison je postavil tri palce debelo jekleno ploščo tik cevi in krogla jo je prevrtala. Prosec se je izvršil brez poka. Ko se je top sprožil, je dal od sebe glas, kakor da bi kdo pritisnil na denarni register, to je bilo vse. Top ima tudi to prednost, da ne sune nazaj.

UGODNA PRILIKA NAREDITI DENAR.

Ako imate STO dolarjev za investirati, tedaj pišite za pojasnila na:

Labor Saving Corporation,
214 W. 34th St., New York, N. Y.

BOLNIKI!

Ako trpite vsled kakoršnekoli kronične bolezni bodisi, na živcih, krvi ali drugih komplikacijah, ste se naveličali plačevati zdravniške račune in želite vsekakor ozdraveti, tedaj pridite k meni, da vidim če vas mogoče ozdravim.

Jaz prakticiram zdravila v državi Pennsylvaniji že nad 25 let, kar je vzrok, da so pri meni dobri uspehi v določenem času. Na stotine operacij se je ohranilo z zdravljenjem po znastvenih zdravniških metodah. **JAZ NIKDAR NE RABIM NOŽA.** Moje metode so drugačne, ne delam skušenj. Pri meni se ne meče stran ne čas ne denar. Pridite k meni, da vas preiščem in konstatiram kaj se da dobrega storiti za vaš slučaj. Vsak bolnik, ki je prenehal hoditi k zdravnikom naj pride k meni.

Dr. COOPER

Pittsburghški specialist

se bo nahajal v

Greensburg, Pa., v Merchants Hotel — vsaki torek,
Latrobe, Pa., Commercial Hotel — vsako sredo,
Indiana, Pa., Indiana Hotel — vsak četrtek,
Charleroi, Pa., Monoir Hotel — vsak petek,

Pittsburg, Pa., 922 N. Lincoln Ave., vsako soboto in pondelek. Ob nedeljah samo po dogovoru.

Jaz imam seboj razna zdravila za različne bolezni.

Pertinčarjevo pomlajenje.

Samjska povest.

Spisal: ETBIN KRISTAN.

(Dalje.)

"Morda sem vas užalila s svojimi besedami. Toda hotela nisem tega. Če bi mi odgovorili, da je to vaša reč, ki ne briga nikogar, vam ne bi zamerila. Vem, da vam skoraj ne kaže kaj drugega, kakorda še potrite na svojem mestu. To je žrtev, ki jo doprinašate svoji znanosti. Vprašala sem le zato, kako dolgo bo trajalo, ker razumem, da je žrtev."

Rdečica je oblila Zorka. Težko je dihal.

"Gospa kneginja," je dejal, "vaše besede so sama dobrota. Če pa bi jim jaz pritrdil, bi bil hinavec. Tudi jaz bi lahko odšel iz te graščine. Z nobeno verigo nisem tako priklenjen, da se ne bi mogel ganiti. Mnogo ljudi je posvetilo svoje življenje znanosti, pa ne morejo biti pri knezu Pioreschu v službi. Jaz sem tukaj. In če tehtam uñodnosti in neugodnosti stroge službe, opažam, da je prvih več. To spoznanje me drži. Lepo ni, toda vam ne morem tajiti resnice."

Glas kneginje se je še nekoliko omehčal, ko mu je odgovorila:

"Zopet si očitate prevelik greh. Ugodnosti svoje službe, kakor jih imenujete, plačujete z neugodnostmi zato, da si olajšate delo za svoje znanstvene cilje in da tako služite višjim namenom. Če bi mogli doseči enak cilj brez samozatajevanja, bi vam gotovo bilo ljubše. Moje vprašanje ste smatrali za očitanje, ker ste pozabili, da nisem sodnica."

"Vi niste hoteli soditi, ker je vaša duša blaga. Ali v meni se je oglasila sodba: Glej, on, ki se mu je zgodila krivica, odhaja, dasi čuti ta odhod kakor prognanstvo; ona, ki ni mogla preprečiti krivice, odhaja, dasi je to njen dom. Ti pa, ki si tukaj tujec, ostaneš in zatajuješ s tem odhajajoče ki bi ti morali biti bližji."

"Hvala vam za to vaše priznanje! Vaša tožba mnovič dokazuje, da je vaše srce dobro."

Podala mu je roko. Njemu je bilo tako, kakor da mora vse preklicati in obrniti hrbet tej hiši. Ali molče se je sklonil nad roko kneginje in jo poljubil. Tisti trenutek pa so bila njegova čuvstva močnejša od razuma in tisti poljub na roko je kneginji razodel vse, kar je Zorko zamolčal. En sam trenotek je trajalo to, pa se je zopet vzravnal. S prijaznim ogledom se je kneginja poslovila in krenila na desno. On je šel ravno dalje.

XI.

Ta dan ni bil plodovit za Zorka. Nekoliko se je bavil z otrokoma, zdelo se mu je, kakor da tudi ona svobodneje dihata, kadar ni očeta doma. Ne glede na to mu je bila ura v njiju družbi tako prijetna, da bi jo bil najrajši temeljito podaljšal; ali gospodje profesorji so neizprosno vztrajali na svojih pravicah, zaznamovanih v uniku. Otroka sta morala ob določeni uri plamteti za čudeže zemljepisa; natančno po razpredelbi pa je moral ugasniti ta ogenj in misterij matematike jima je moral biti nad vse. Nič ni pomagalo, da bi bila rajša kramljala z gospodom Jezerskim o rečeh, katerih ni bilo v njunih učnih knjigah, pa so ju vendar bolj zanimale od vseh predpisanih znanosti.

Zorko jima je v parku pokazal mravljišče in pojasnil, da prebiva v njem dvoje rodov, takorekoč gospoško pleme, pa ugrabljeni sužnji. Opisaval jima je stavbe pritlikavih arhitektov, razlagal njih delo, pravil o mravljih bojih in vojnah, o njih degeneriranj aristokraciji, ki jo je treba pitati, da ne pogine, o njih domačih živalicah — in ob vsem tem se je njegov duh čudovito osvobodil. Ko so pa poklicali otroka v učno sobo, je nenadoma minil njegov mir. Hotel je študirati, ali njegovo duševno razpoloženje ni slušalo volje. Pribito je bilo, da mora ostati v graščini, ker ni misliti, da bi drugod dobil tako prijetno službo ob tako sijajnih pogojih. Vsaka beseda o tem bi bila nepotrebna. Ali kakor da ga hočejo namenoma mučiti, so se misli venomer sukale okrog vprašanja, ki ni bilo več vprašanje.

za lakaja? Nisi li moralno dolžan, da stopiš pred Kaj? Ni li podlo, da molčiš, kote smatra knez njega in praviš: Kar ste storili upravniku, smatram za krivico, in če ne more kneginja ostati pod vašo streho, tudi zame ni prostora v vaši hiši!

Kneginja se zanima za tvojo usodo. Vprašala je, kako dolgo še ostaneš tukaj. Sili ti vsaj v duhu vprašal, kaj bo z njo, če odide odtod? Morda niti ni bogata, in ker je vajena vsega, kar ji je dajalo tukajšnje življenje, bo njena bodočnost nemara kruta in bolestna.

Mir! Mir! Že zjutraj si šel iskat pozabljeno knjigo, a je še zdaj nimaš.

— In danes je sploh ne boš imel! se mu je rogal neznan in znan škrat izza lobanje. Pod to streho — je dociral — ne prebiva le tvoj oboževani čisti razum, temveč tudi mi, mi, mi.

Zorko je šel po knjigo. Dan se je že bližal zapadu, ali večer bo dolg in tedaj se nadomesti izguba bleščečih nemirnih ur. . . Do knjižnice ni prišel, zakaj srečal ga je profesor Prenk, zgodovinar in geograf ,pa ga je ustavil z naznanilom, da je dovršil knjigo, v kateri razvija povsem novo teorijo o proteku starih Helenov. Dognal je — nepobitno — da so se Lakedemonci priselili iz sedanje Tripolitanije, Atenci iz severne Tunezije, Tebanci pa iz južne. Delo je še povsem tajno, ali kadar izide, mora učinkovati kakor potencirana senzacija, to bo zijal kolega Doda, če se razsuje v prah njegova antikvirana hipoteza o prihodu iz Male Azije! Profesor Prenk namreč dokazuje in je dokazal, da je bila zaščitnica Aten doma v Asiriji in da je hrabra boginja potovala čez Egipt po severni Afriki, preden se je naselila na Grškem. Naj poizkusi Doda, da pobije te že—lez—ne ar—gu—men—te!

Profesor Prenk bi bil v svoji brezmejni prijaznosti naštel in analiziral Zorku vse dokaze, če se ne bi bil ta sredi najživahnejšega razlaganja spomnil, da ga zanima duhovita in nedvomno utrjena teorija gospoda profesorja ta hip prav toliko kakor število ognjenikov na glavnem Aldebaranovem planetu; sicer pa lahko čita vse to pozneje v profesorjevi knjigi, kar je na vsak način bolj priporočljivo; zakaj knjigo lahko zaluči v kot, če se je naveliča, gospoda profesorja pa ne more. Zatorej se je poslovil z globokim, resničnim obžalovanjem, da bo moral krotiti svojo nestrpno radovednost, dokler ne izide preznamenita knjiga, ker ga je dala ta hip, žal, poklicati gospa kneginja.

(Dalje prihodnjič.)

Ali greste v stari kraj?

Ali ste tudi Vi med onimi tisoči Jugoslovanov, ki so namenjeni iti letos v stari kraj? Za vsakega izmed teh potnikov je glavno vprašanje, kako bo postrežen v New Yorku? Vsakdo lahko pride v New York brez vsakega agenta, toda v New Yorku mora vsak potnik imeti zanesljivo osebo ali tvrdko, ki mu more in zna in hoče pomagati pri ureditvi vsega potrebnega za odhod. Precej rojakov je bilo že okradenih in oeiganjenih, ker so potovali skozi tuje in čifutske tvrdke. Seveda se ne bridko kesali, toda po toči zvoniti ne pomaga.

Potni listi.

Jugoslovanski konzul v New Yorku izda potni list vsakemu Jugoslovanskemu državljanu, ki se pri njem zglasi in izkaže s kako staro uradno listino. Pridite v New York in mi Vam bomo preskrbeli potni list in vse kar rabite.

Potovanje iz starega kraja.

Priseljevanje po novi postavi ni ustavljeno, temveč samo nekoliko omejeno. Ako ste tudi Vi namenjeni dobiti koga iz starega kraja, tedaj nam pišite za natančna pojasnila. Na stotine rojakov je že prišlo iz starega kraja z našim posredovanjem.

Pošiljanje denarja.

Kadar pošiljate denar v stari kraj, se vselej obrnite na našo tvrdko in gotovo bodete zadovoljni s postrežbo. Mi imamo svoje direktne zveze s pošto v starem kraju in z zanesljivimi denarnimi zavodi.

Za vsa nadaljna pojasnila pišite ali pridite na:

Zakrajšek & Česark,
Slovenska banka,
70 — 9th Avenue, New York City.
(Med 15th in 16th St.)
Telefon: Watkins 7522.

Pošiljamo denar v staro domovino.

Kapital vloge in prebitek znaša blizu $12,000,000.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na
Slovensko, Hrvatsko, Dalmacijo in Istro.
Nadalje pošiljamo denar tudi v Srbijo, Bulgarsko in Rumunsko. Jamčimo za vsa poslani denar, enako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.
PRODAJEMO ŠIFKARTE NA VSE LINIJE.
Uradne ure so: 8 jutro do 5 zvečer. Pondelek in soboto do 8:30.

KASPAR STATE BANK,
1900 Blue Island Ave., Chicago, Ill.